

délyhez is köti, az érdekelt kormányhatóságok az engedély megadása előtt annál kevésbé fognak elzárkózni, mert az államigazgatásnak csak előnyére válik, ha a szakképesítésű tisztviselők a jogásztisztviselőkre előírt képzést is megszerzik.

Az előadottakból megállapíthatóan ebben a 40 szakaszos, tehát aránylag csekély terjedelmű törvényben is számos olyan rendelkezés található, amelyek az erdészeti igazgatással szoros kapcsolatban állanak, a törvényt azonban egyéb rendelkezéseinél fogva is érdemes áttanulmányozni, akár a magánosnak, aki passzív, akár a tisztviselőnek, aki aktív alanya a közigazgatásnak. Ez a törvény csak egyik részleteredményét jelenti a közigazgatás egyszerűsítésére irányuló kormányzati elhatározásnak, következő lépésnek a törvényjavaslat indokolása szerint a közigazgatási bíráskodás reformja van tervbe véve.

Magánjogi reformot az erdőbirtok határának védelmére

írta: Kállay Árpád.

Az ingatlan tulajdonjoga — mint ismeretes — megszerezhető többek közt elbirtoklással. Az elbirtokláshoz 32 évi békés és kizárólagos birtoklás szükséges. A jogtalanul birtokba vett ingatlan egy éven belül sommás úton perelhető vissza, azon túl 32 évig rendes birtokperrel, 32 évi békés és kizárólagos birtoklás után az ingatlan már nem perelhető vissza. Mindezen pereknél teljesen közömbös, hogy mező- vagy erdőgazdasági földről van-e szó. Éppen ebben látunk az erdőbirtok kárára hátrányos és igazságtalan helyzetet.

Közismert dolog, hogy a mezőgazda minden esztendőben végez üzemi munkát gazdasága egész területén, az erdőgazda pedig csak vágásfordulónként 80—100 évenként, ill. ha rendszeresen végezhet előhasználatokat, 10—20 évenként kerül vissza üzemi munkájával az erdő ugyanazon területére. A mezőgazda tehát, ha szomszédja elszántott a földjéből, egy esztendőn belül rendes üzemi munkája során feltétlenül megfordulván azon a területen,

alkalma nyílik az elszántást felfedezni és a szomszéd ellen a sommás eljárást megindíttatni; ha mégis ez, bármi ok miatt, nem történt meg, 32 év alatt évenként legalább egyszer, tehát legalább 32-szer okvetlenül nyílik alkalma a határháborítást rendes üzemi munkája során észrevenni. Az erdőgazda ezzel szemben hasonlíthatatlanul hátrányosabb helyzetben van. Mivel rendes üzemi munkája során ugyanazon területre legjobb esetben 10—20 évenként kerül vissza, így a foglalást egy éven belül csak egészen kivételesen fedezheti fel, s a gyors és olcsó sommás visszahelyezést úgy szólván sohasem veheti igénybe. Nagy hátrány ez már magában is az erdőbirtok számára, mert hiszen nagy különbség pár hónap helyett pár évtizedig tartó pert viselni csak azért, mert a törvényes jogszabály nem ismeri az erdőbirtok különleges sajátságait. Még nagyobb a hátrány a rendes birtokpernél és az elbirtoklásnál, ahol bizonyos szélsőségesen kedvezőtlen helyzetben majdnem azt lehet mondani, hogy a mezőgazdasággal szomszédos erdőhatár a ma érvényes jogszabályok mellett ki van szolgáltatva a kapzsi szomszéd határháborításainak. Ha a szomszéd foglalása óta egy esztendő eltelt, az erdőbirtokos is csak birtokon kívül perelhet. Azonban azon ténynek a bizonyítása is, hogy a birtokbavétel óta nem telt el még egy esztendő, nehezebb az erdőnél, mint a mezőgazdaságnál. Ha például mezőgazdasági birtokon megállapítom, hogy a szomszéd elszántott egy darabot, legtöbbször könnyű igazolni, hogy azt a területet tavaly, tehát egy éven belül, még én szántottam és vetettem, sőt arattam is; az erdőnél azonban, ha véletlenül 30—40 éves erdőről van szó, amely kor előtt előhasználat még igen sokszor nem foganatosítható, nem csak azt nem tudom bizonyítani, hogy egy éven belül az elfoglalt területet még én használtam, hanem azt sem, hogy az elmúlt 35—40 év alatt a „birtoklás” tényét kimerítő erdőgazdasági műveletet végeztem benne. Ezzel ellentétben a szomszéd gazda gyakran eskü alatt, esetleg tanukkal is bizonyítja s ez talán igaz is, hogy 32 év óta ismétlődő, de esetleg csak ritkán s óvatosan végzett falopásaival a területet békésen és kizárólag birtokolja s ennek következtében magánjogunk szerint a terület tulajdonjogát megszerezte. Az erdőbirtokos ilyenkor rendesen csak azt tudja igazolni, hogy legutóbbi, a terület tulajdonjogát is igazoló térképen hol volt a határ. Ha ez a térkép nincs 32 éves, úgy az elbirtoklás veszélye nem

foroghat fenn. Ismerünk azonban csonka Hazánkban olyan vidéket, ahol a tulajdonjogot is igazoló, legutolsó térkép (tagosítási térkép) 70 évvel ezelőtt készült és a kataszteri felvétel 50 éves, újabb kataszteri felvétel és betétszerkesztés pedig egyáltalán nem volt; és ez a példa egész bizonyosan nem egyedül álló.

Kézenfekvő itt az az ellenvetés, hogy az erdőbirtokosnak nem csak joga, hanem törvényszabta kötelessége is a határait határjelekkel biztosítani, azok fenntartásáról gondoskodni és a határ háborítatlanságát időnként ellenőrizni. Ez kétségtelenül igaz. Azonban az a tény, hogy az erdőbirtok határának biztosítása és ellenőrzése rendeletileg kötelezővé tett, külön munkával és természetesen külön költséggel kell, hogy történjék, az erdőbirtokra hátrányosabb helyzetet teremt, mint amilyenben a mezőgazdasági földek vannak, ahol mint említettük, a rendes üzemi munkák során évenként könnyen, költség nélkül megtörténhetik a határ-ellenőrzés. Ha azonban az erdőtulajdonosnak közérdekből olyan tulajdonjogi korlátozást kell tűrni, mint az üzemtervi kényszer, amit a mezőgazda egyáltalán nem ismer, akkor méltányos volna, hogy az erdőbirtok határvédelmére az erdő különleges természetének megfelelő, olyan jogszabályok legyenek érvényben, melyek a mindenképpen hátrányosabb helyzetben levő erdőbirtok határának fokozottabb védelmet nyújtanak. De az erdőnek rendeletileg előírt határbiztosítása sem fest egészen jól a gyakorlatban. És igen sokszor nem is az erdőbirtokos bűnös abban, hogy nincs meg a kellő határbiztosítás, felmérés és térképezés. Ismerünk olyan erdőbirtokot, melynek határán 15 km-es szakaszon nincsen egyetlen térképezett határkő, határdomb, sem más megbízható határjel, pedig a kérdéses szakasz annyira zegzúgos és kacska-ringós, hogy a 15 km-es tényleges hossz légvonalban alig 6 km, töréspontja 400-on felül van; a kataszteri térképek közel 50 évesek, azóta kataszteri felvétel egyáltalán nem volt, itt tehát a felméréssel az országos háromszöghálóhoz kellene csatlakozni. Csak-hogy a III. és IV. rendű háromszögelési pontokból egyetlen egyet sem lehet a terepen feltalálni, az I. és II. rendűek póznái ledültek, gulái elkorhadtak. Ilyen viszonyok között meg kell érteni, ha a birtokos késik a határbiztosítással és felméréssel és az is természetes, ha a szomszéd paraszt szorgalmasan gyűrűzi a határfákat és céltudatosan irtja és elszántogatja az erdőt.

E kérdés tárgyalásánál okvetlenül figyelembe kell venni azt is, hogy az erdőbirtok fokozottabb határvédelve nem is annyira a magántulajdon védelve szempontjából kívánatos, hanem első sorban a köz érdekében szükséges. Ha igaz az, hogy a meglévő erdőink területi nagyságának fenntartását, sőt fokozását a közérdek kívánja, akkor közérdek kell, hogy legyen erdőségeink területi csökkenésének megakadályozása minden eszközzel, ha kell, magánjogi reform útján is. Igaz, hogy az erdőbirtokos saját érdeke is azt diktálja, hogy birtokhatárának védelmére mindent elkövessen a ma érvényes jogszabályok keretei között is, de mégis vannak esetek, amikor az erdőbirtokos a mai jogszabályok mellett nem tudja határait megvédeni, sőt néha nem is érdemes, mert nagyobb áldozatokba kerülne, mint amennyit a vitássá tett terület ér. Ilyenkor a kiszakított erdőterületek természetesen kíméletlenül kiirtatnak s erdeink összessége néha csak pár száz négyszögöllel, néha pár holddal, de szakadatlanul csak fogy és a meglévő erdőállományok közérdekű fenntartása nem nyer kellő védelmet.

Arra vonatkozólag, hogy az erdőbirtokos milyen helyzetbe kerülhet, ha birtokhatárát mindenáron meg akarja védeni a mai jogszabályok mellett, egy igen jellemző esetet ismerünk, ahol az erdőtulajdonos két kat. holdnyi, 600 P-re becsült értékű erdejének birtokperét, mit a szomszédos parasztság indított ellene, birtokon belül perelt végig. Ennek dacára és bár három hiteles térkép, az összes szakértői vélemények és legalább 10 eskü alatt valló tanu bizonyította az erdőbirtokos jogos birtoklását és bár az erdőbirtokos mindkét törvényes fórumon teljesen meg is nyerte a pert, mégis 1200 P-jébe került neki a dolog, mert a magasra rúgó perköltiségekből ennyivel kevesebbet ítélt meg a bíróság, ez az összeg pedig kétszerese az egész vitás terület összes becsértékének. Ha itt nincs precedensperről szó, aligha fog a birtokos kétszer akkora összeget áldozni a perre, mint amennyit az egész peres terület ér. A többi hasonló birtokpernél, ha nincs elegendő térkép és nincs tanu, ez utóbbi pedig a községektől rendesen távol fekvő erdőhatárookra az erdőbirtokos részéről ritkán van, akkor aligha marad meg az erdő erdőnek. És ha ez csak nagy áldozatok árán remélhető, senki sem kívánhatja az erdőbirtokostól, hogy többet áldozon egy terület megtartásáért, vagy visszaszerzéséért, mint ameny-

nyit a terület ér, csak azért, mert a közérdek az erdők erdőként való fenntartását kívánja.

Mindezekből nyilvánvaló, hogy az erdőbirtok határának a védelmére szükség volna olyan jogszabályokra, melyek az erdő különleges viszonyát figyelembe véve fokozottabb határvédelmet biztosítanának számára. Megfelelő védelem volna a sommás visszahelyezés egy éves határidejét az erdőre vonatkozólag felemelni pl. az üzemtervi fordulószak vagy félfordulószak idejére, az erdő elbirtoklását pedig esetleg lehetne vagy az üzemtervi vágásforduló idejében megállapítani, vagy teljesen megszüntetni.

E kérdés megoldása magánjogi reformot kívánna. Magánjogunk egész rendszere — mint ismeretes — nincs tételes törvénybe foglalva. Werbőczy Hármaskönyvét, mely ugyan szentesített törvénné sohasem lett, tekinti a joggyakorlat a magánjog forrásának évszázadok óta egész Magyarország területén. S éppen mivel az elszakított részekben is, ma is érvényben van és erős szellemi kapcsolatot teremt a csonka ország és a megszállott részek között, aligha fogja a magyar törvényhozás megszüntetni e kapcsolatot azzal, hogy a Hármaskönyv helyébe hamarosan törvényerőre emelje az új magánjogi törvénytervezetet. A magánjognak új törvényes szabályozása tehát ma nem aktuális. Ha azonban az élet a magánjog valamely kisebb reformját kívánja, bizonyára van arra mód — legalább ideiglenesen — az egyetemes magánjogi törvény keretein kívül is. Észszerűen szabályozható volna e kérdés a most megújítás előtt álló erdőtörvényben, amely az üzemtervi kényszer általánosításával, az erdők megosztásának szabályozásával, közérdekű erdőtelepítésekkel, a büntető rendelkezések szigorításával úgy is éppen az erdő fokozottabb védelmét kívánja szolgálni.